Cossetània EDICIONS
COSSETÀNIA EDICIONS • C/ de la Violeta, 6 • 43800 VALLS
Tel. 977 60 25 91 • Fax 977 61 43 57
www.cossetania.com • cossetania@cossetania.com

La Molina, història viva de l'esquí

Quantes fotografies s'han pogut fer a la Molina en gairebé cent anys?

Aquestes dues de la dreta són de les primeres i de les més importants, perquè deixen constància dels inicis d'aquesta història. Les va fer Josep Maria Go de Triola l'any 1912 enmig d'una forta nevada. Els protagonistes són, d'una banda, els participants en la primera prova d'esquí internacional, i, de l'altra, els conductors de les tartanes que els van portar de Ribes a l'Hostal la Collada perquè poguessin competir. A Ribes no hi havia pistes neu.

Després d'aquelles primeres proves internacionals arribaren moltes més coses: el tren, el Xalet del Centre Excursionista de Catalunya, la primera escola d'esquí, el primer telesquí, la primera cadira... Van ser pioners en tot, i en una època molt difícil.

La Molina és la història viva de l'esquí i l'estació dels Pirineus que guarda, en el seu interior, més anècdotes, records i vivències. Tota ella és un llibre plè de relats i de fotos, en color i, sobretot, en blanc i negre...

Prova internacional, per començar

L'Ideal de la Setmana d'Esports d'Hivern que el Centre Excursionista de Catalunya va organitzar a Ribes l'any 1911 fou ben gran i agafà tanta volada que, aquell mateix any, la Fédération Internationale des Sociétés Pyrénéennes demanà al CEC que tornés a organitzar unes competicions similars, però amb un caire més internacional, on també poguessin participar clubs de Prança i d'altres països, com, per exemple, Noruega. Els membres de la secció de muntanya del CEC estaven tan entusiasmats amb els resultats de la primera experiència que, sense pensar-ho dues vegades, van dir que sí, i, novament, van triar la vila de Ribes. Les proves d'esquí de velocitat, de fons i salt s'havien de disputar els dies 9, 10 i 11 de febrer de 1912.

La falta de neu a Ribes va fer que els organitzadors traslladessin algunes de les competicions a una vall propera a l'Hostal de la Collada de Tires, on fins i tot "van instal·lar un telègraf per comunicar amb rapidesa els resultats a la premsa", segons escriu el cronista Enric Ribera en un dels butlletins del Centre.

Ben cuirats el debut que va tenir la Molina. Tot i ser un lloc pràcticament desconegut —només s'hi havien fet un any abans unes competicions d'esquí de fons molt casolanes—, de cop i volta es va convertir en la seu de la primera cursa internacional d'esquí organitzada a Catalunya i a tot l'Estat espanyol. Novament els directius del CEC posaren a prova, i amb èxit, els seus dots d'improvisació, i en poques hores aconseguiren dos cotxes i un munt de tartanes i cavalls per transportar atletes, jutges i aficionats fins a les pistes de competicions. Fotografies i escrits de l'època asseguren que la caravana va llencar del tot pintoresca perquè, a més, una forta i intensa nevada es va voler unir al seguici.

Els organitzadors i els jutges francesos es van veure obligats a suspendre la majoria de les competicions a causa "de la gran nevada i la forta tortonada", però el que es van fer les curses d'esquí de fons a la nova carretera de Puigcerdà, a prop de l'hostal. Era l'única zona esquiable reconeguda a la Molina fins llavors. La gent arriscà no s'atrevís a penetrar als boscos dels voltants perquè es deia que hi podia haver osses i altres animals perillosos.

Tot i el mal temps, es van celebrar diferents competicions. Els butlletins de l'època parlen del Francès Cloz, Jacob Norby i Santos Matas com els dominadors d'aquelles competicions.

Diu la crònica: "El campionat de salts d'esquí, que havia de tenir lloc al pla d'Anyella, haguè de suspendre's pel mal temps, com ell no reconegué el noruec mister Mac Killen, detentor de la Copa Alfons XII, que fou conseguida l'any anterior a Prança". El cronista continua relatant que, tot i que la majoria de les competicions no es van poder fer per culpa del mal temps, l'agenda nocturna festiva sí que es va complir.

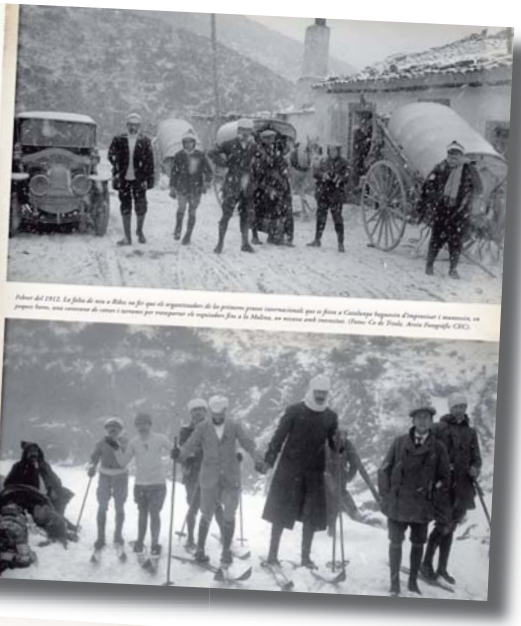

Febrer del 1912. La falta de neu a Ribes va fer que els organitzadors de les primeres proves internacionals que es feien a Catalunya haguessin d'improvisar i mantenir, en poques hores, una caravana de cotxes i tartanes per transportar els esquiadors fins a la Molina, en un terreno amb innivació. (Font: Co de Triola. Arxiu Fotogràfic CEC).

Comunicar la comarca més incomunicada

Camí de la Vall d'Aran

1919. Hauen passat una mica més de deu anys. Els pioners de l'esquí català ja començaven a tenir experiència quan els arribà la proposta de Puig i Cadafalch de portar una partida d'esquís, raquetes i luges a la Vall d'Aran i ensenyar el funcionament d'aquests estris als aranesos.

Les tres persones escollides per aquesta missió van ser els socis del CEC Josep Maria Soler i Coll, Pau Bedia i Lluís Estasen. Els tres alpinistes protagonitzaren la primera gran travessa de muntanya amb esquís que es va fer a Catalunya, en le que arribaren a creuar mitja serralada pirinenca. La travessa, en un principi, no havia de ser tan llarga, havien d'anar en cotxe fins a la població de Sort, i d'allà a la Vall d'Aran esquiant per la Bonaigua, com va explicar el mateix Lluís Estasen en els butlletins del CEC: "L'estat desastrós en que es trobava la carretera de Tàrrega a Sort (una altra prova d'incuria governamental) havia motivat la suspensió del servei d'autos, de manera que el viatge havia de fer-ses en tartana, la qual cosa resultava molt poc encoratjadora. Per evitar aquest enutjós trajecte, projectàrem de començar l'excursió des de Bagà i d'allà anar a Bellver i la Seu, i, travessant per St. Joan de Vèrnes amunt, arribarem a Esterri d'Àneu". Els tres enamorats d'aquesta muntanya, als que no van tenir cap problema a allargar la seva particular excursió. El «relat» va durar tot un mes: des del 26 de febrer de 1919 fins al 25 de març. No només van anar a la Vall d'Aran, després van continuar pels Pirineus d'Osca fins arribar a Benasc. En total, van ensenyar a esquiar a unes 150 persones. Tot un èxit.

Primer relat d'esquí de muntanya

Aquesta travessa de Soler, Bedia i Estasen va ser molt popular en la seva època. No només per l'objectiu docent, sinó perquè un dels expedicionaris, Lluís Estasen, ho va explicar tot unes setmanes més tard en els butlletins del Centre Excursionista de Catalunya. Així doncs, també van ser pioners pel que fa a relats d'esquí de muntanya, amb moment molt poc conegut per gent de ciutat. Textos i fotos de la ruta, com per exemple quan arribaven a Esterri, sortit, travessem el riu i seguim avall per la vorera esquerra deixant al cap de mitja hora el molí, el camí a Escaló, continuem avall per aviu pendent, tot sentint el soroll eixordador del riu que baixa per la dreta i s'estimba per entre les grosses roques que omple el seu llit. Una trenta minuts més tard passem pel peu d'una gran bonda i deixem també a la dreta al camí que, en ràpides marades, baixa a la carretera al Pont de la Torrassa. Entrem ja a la ribera del hoguera Pallaresa i es domina al davant la gran plana d'Esterri amb les nevades muntanyes que l'envolten, i als nostres peus el riu que passa per un estret congost, al on es troba el molí: una gruixa pieça de ferro enclavada al camí. Passem pel cim propi del hoguera, que es divideix en una varietat de braços: després d'un quart trobem les cases de la Guinguella, i entrem a Esterri d'Àneu al cap de les dues hores i quart d'haver sortit d'Espot.

«Esterri és la capital de la Vall d'Àneu i la vila més important de l'encontrada, a 971 m d'altitud. El hoguera Pallaresa divideix la població i als dos costats es comunican per un ell pont de pedra de dos ulls; el seu aspecte és ben típic, essent el carrer Major el més important, que va de cap a cap del poble i té a l'extrem N una bonica creu de pedra. A més, la seva proximitat amb la Vall d'Aran fa que sigui el punt on vénen els arraneses a proveïrse. Per aquest motiu abunden les botiguers a Esterri".

Primeres lliçons al pla de Beret

La travessa va ser d'extraordinària importància per al futur d'una bona part dels petits pobles d'alta muntanya

Pau Bedia i Josep Maria Soler i Coll enmig d'una nevada en la travessa a la Vall d'Aran. La majoria de les fotos les feia Lluís Estasen. (Font: Arxiu Fotogràfic CEC).

Pioners sense mestres

El protagonista d'aquesta foto es l'Albert Santamaria. Ell va ser el primer català que va esquiar. L'Autodir Incansable, aquest soci del CEC va haver de superar multitud de problemes fins arribar a aconseguir el seu objectiu: donar a conèixer l'esquí com a esport, com una activitat de lleure, però també com un mitjà de transport hivernal per a la gent que vivia al pel mig dels Pirineus.

En aquesta imatge, l'Albert Santamaria està fent «lorge», una modalitat molt practicada a tot Europa a principis del segle. La foto està feta a Camprodon l'any 1917, quan els primers «esquiadors» catalans ja acumulaven uns anys de pràctiques i començaven a tenir l'experiència i el domini suficients dels esquís com per desenvolupar-ses amb seguretat pel paisatge.

Però no sempre va ser tan fàcil.

Una de les poques imatges de l'Albert Santamaria esquiant. (Font: Co de Triola. Arxiu Fotogràfic CEC).